

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Vojtěcha Šimíčka v právní věci žalobce JUDr. E. Z., proti žalovanému **Krajskému úřadu Pardubického kraje**, se sídlem Pardubice, Komenského nám. 125, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka Pardubice ze dne 17. 3. 2008, č. j. 54 Ca 7/2007 - 56,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 16. 7. 2007, č. j. SpKrÚ 27406/2007/ODSH/8 (dále jen „napadené rozhodnutí“), vydaným podle ustanovení § 89 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“) zamítl žalovaný odvolání žalobce a potvrdil rozhodnutí Magistrátu města Pardubic ze dne 29. 5. 2007, č. j. OVV/P-527/07-D/22, kterým byl žalobce shledán vinným ze spáchání přestupku proti bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích podle ustanovení § 22 odst. 1 písm. f) bodu 3. zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o přestupcích“). Rozhodnutí žalovaného napadl žalobce u Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích žalobou; ten ji rozsudkem ze dne 17. 3. 2008, č. j. 54 Ca 7/2007 - 56, jako nedůvodnou zamítl.

Skutkový stav, ze kterého krajský soud vycházel, byl následující: U žalobce došlo dne 6. 4. 2007 okolo 14.00 hod. ke zdravotní indispozici („příhodě“), v jejímž důsledku očekával (s jistou časovou prodlevou) nástup alergické reakce. Byl proto nucen vyhledat lékařskou pomoc, aby vzniku této reakce předešel; v opačném případě by došlo ke kolapsu jeho organismu. Telefonicky proto kontaktoval svou praktickou lékařku a poté se osobním automobilem vydal do její ordinace, přičemž (podle svého tvrzení) zvolil cestu po rychlostním objezdu města Pardubic, aby se vyhnul dopravní špičce. Ve 14.15 hod. byl zastaven příslušníky městské policie pro podezření ze spáchání přestupku, kterého se měl dopustit tím, že jako řidič motorového vozidla s registrační značkou x. jel v úseku s nejvyšší povolenou rychlostí 50 km/hod. rychlostí 86 km/hod. Žalobce se v řízení o přestupku bránil tvrzením, že jednal v krajní nouzi, přičemž předložil potvrzení praktické lékařky MUDr. P. ze dne 6. 4. 2007, v němž bylo uvedeno, že téhož dne, v době po 14.00 hod., byl ošetřen pro akutní alergickou reakci.

Krajský soud především konstatoval, že námitka žalobce o jednání v krajní nouzi není důvodná. Žalobce totiž při svém jednání vybočil z mezí krajní nouze a jeho jednání tak nebylo možno v důsledku tohoto excesu považovat za právem dovolené. Aby bylo možno jednání posoudit jako jednání v krajní nouzi, je nutné, aby zde bylo nebezpečí (byť alespoň v představách přestupce), které hrozí zájmu chráněnému zákonem přímo, nelze je za daných okolností odvrátit jinak a ten, komu nebezpečí přímo hrozí, není povinen je snášet. Současně musí platit, že následek způsobený odvrácením nebezpečí není zřejmě stejně závažný jako ten, který hrozil. Z ustanovení § 2 odst. 2 písm. b) zákona o přestupcích je zřejmé, že při jednání v krajní nouzi není rozhodující přiměřenost či nepřiměřenost způsobu odvrácení hrozícího nebezpečí. Při hodnocení, zda nebezpečí mohlo být odvráceno i jinak, je třeba brát v úvahu jen ty možnosti obviněného, kterými bylo možno odvrátit nebezpečí včas, tj. ještě před porušením zájmu chráněného zákonem. V této souvislosti poukázal krajský soud na rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 8. 1971, sp. zn. 3 Tz 54/71.

Krajský soud shledal, že žalobce ani žalovaný nezpochybňovali existenci přímého nebezpečí ohrožujícího zájmy chráněné zákonem (ochrana zdraví a života). Dle přesvědčení krajského soudu žalobce vskutku vybočil z mezí krajní nouze, neboť byl schopen odvrátit nebezpečí v dané situaci i jinak. Nadto krajský soud usoudil, že žalobce svým jednáním ohrozil nejen svůj život, zdraví a majetek, ale též životy, zdraví a majetek ostatních účastníků silničního provozu, neboť řídil motorové vozidlo, ačkoliv nemohl dopředu odhadnout, za jak dlouho se dostane do ordinace praktické lékařky a zda nedojde ke kolapsu jeho organismu ještě v době řízení motorového vozidla. Žalobce nebyl okolnostmi nucen jednat právě způsobem, jakým jednal, neboť mohl hrozící nebezpečí zavčas odvrátit i jinak (například zavolat na linku tísňového volání a přivolat vozidlo zdravotnické záchranné služby).

Konečně krajský soud odmítl i žalobcovu námitku týkající se nedostatečně zjištěného skutkového stavu věci; dle přesvědčení žalobce nebylo totiž dostatečně zjištěno, v jakém zdravotním stavu motorové vozidlo řídil. Krajský soud v této souvislosti upozornil, že žalovaný existenci přímého nebezpečí ohrožujícího zájmy chráněné zákonem (tj. zájem na ochraně života a zdraví žalobce) nespороval a považoval tuto skutečnost za prokázanou z předložené lékařské zprávy. V tomto směru tak nebylo nutno dokazování

doplňovat. Žalovaný naopak zjistil stav věci přesně a v rozsahu odpovídajícímu požadavku ustanovení § 2 správního řádu.

Proti tomuto rozsudku krajského soudu brojil žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížností, v níž explicitně neodkázal na konkrétní zákonný důvod. Z obsahu kasační stížnosti je nicméně zřejmé, že stěžovatelem jsou tvrzeny kasační důvody podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), d) s. ř. s. Právní subsumpce kasačních důvodů pod konkrétní písmena ustanovení § 103 odst. 1 s. ř. s. je věcí právního hodnocení věci Nejvyšším správním soudem a nejde proto o nedostatek návrhu, který by bránil jeho věcnému projednání (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2002 - 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS).

Stěžovatel především namítá, že krajský soud nepostupoval podle zákona při hodnocení institutu krajní nouze, kterýžto vyložil subjektivně a spekulativně bez ohledu na konkrétní okolnosti případu. Stěžovatel považuje závěry soudu za nepodložené objektivně zjištěnými skutečnostmi; zde konkrétně namítá, že krajský soud uvádí jakási zjištění ohledně současných názvů ulic v Pardubicích a dokonce tvrdí, že stěžovateli by byla včasná a kvalifikovaná pomoc poskytnuta i jinak. Stěžovatel však trvá na tom, že jediné praktický lékař, který ho má ve své dlouhodobé péči, byl schopen poskytnout mu včasnou a kvalifikovanou pomoc. Krajský soud navíc zohledňuje tvrzení žalovaného obsažená v jeho vyjádření k žalobě, která však nejsou obsahem napadeného rozhodnutí.

Žalovaný ve svém vyjádření k věci v plném rozsahu odkázal na své vyjádření k žalobě, přičemž navrhl kasační stížnost zamítnout.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 2, věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 3, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z ustanovení § 109 odst. 1, věty první s. ř. s.

Kasační stížnost není důvodná.

Podle ustanovení § 2 odst. 1 zákona o přestupcích je přestupkem *zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin*. Podle ustanovení § 2 odst. 2 zákona o přestupcích *přestupkem není jednání, jímž někdo odvrací a) přiměřeným způsobem přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný zákonem nebo b) nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem, jestliže tímto jednáním nebyl způsoben zřejmě stejně závažný následek než ten, který hrozil, a toto nebezpečí nebylo možno v dané situaci odvrátit jinak*. Institut krajní nouze je tedy definován v ustanovení § 2 odst. 2 písm. b) zákona o přestupcích.

Pro trestnost přestupků platí obdobné principy a pravidla jako v případě trestných činů. V této souvislosti lze poukázat například na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2007, č. j. 8 As 17/2007 - 135, publikovaný pod č. 1338/2007 Sb. NSS, ve kterém zdejší soud mimo jiné konstatoval, že „*trestnost správních deliktů se řídí obdobnými principy jako trestnost trestných činů*“ a že „*pro trestnost jednání musí být naplněna i materiální stránka deliktu a krajní nouze je stavem vylučujícím protiprávnost jednání naplňujícího formální*

znaky deliktu”. Názor, že odpovědnost za správní delikty a delikty trestní je vystavěna na stejných principech, byl potvrzen i rozšířeným senátem zdejšího soudu v usnesení ze dne 15. 1. 2008, č. j. 2 As 34/2006 - 73, publikovaném pod č. 1546/2008 Sb. NSS).

Z judikatury trestních soudů (např. rozsudky Nejvyššího soudu ČSR ze dne 25. 9. 1989, sp. zn. 7 Tz 17/89, a ze dne 16. 8. 1971, sp. zn. 3 Tz 54/71, publikované pod č. 17/1991 a pod č. 26/1972 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČSR) vyplývá, že k činu v krajní nouzi je oprávněn zásadně každý, tedy i ten, jehož zájmy v konkrétním případě ohroženy nejsou (pomoc v krajní nouzi). Nebezpečí však musí hrozit přímo, bezprostředně, tedy nesmí v době konání již pominout. Tato podmínka byla ve vztahu ke stěžovateli splněna, neboť není sporné, že mu bezprostředně hrozilo nebezpečí újmy na zdraví, popř. životě; tím byla naplněna i podmínka ohrožení zájmu chráněnému zákonem. O krajní nouzi se dále jedná, jestliže ten, komu nebezpečí hrozí, není povinen je snášet – i tuto podmínku lze považovat v případě stěžovatele za splněnou. Podmínkou existence krajní nouze je dále, že nebezpečí nebylo možno za daných okolností odvrátit jinak (podmínka subsidiarity). V tomto ohledu se Nejvyšší správní soud ztotožňuje se závěrem krajského soudu, který dovodil, že stěžovatel mohl odvrátit přímo hrozící nebezpečí zájmu chráněnému zákonem, tj. zájmu na ochraně svého života a zdraví, i jinak, a to bez ohrožení zájmů jiných osob. Přivoláním záchranné zdravotnické služby by se stěžovatel nepochybně domohl včasné a kvalifikované lékařské pomoci, přičemž by řízením motorového vozidla neuvedl v nebezpečí ostatní účastníky silničního provozu za situace, kdy mu, jak sám tvrdil, hrozil kolaps, který se mohl dostavit v blíže neurčitelném časovém horizontu, stěžovatelem jen těžko předvídatelném. Jakkoli nutnost jeho lékařského ošetření byla bezprostřední, není pochyb o tom, že stěžovatel měl přístup k telefonu, neboť před započítím jízdy kontaktoval svou praktickou lékařku. Namísto své lékařce tak mohl zavolat na linku tísňového volání a přivolat si lékařskou pomoc. Dostupnost telefonního přístroje a okamžitá možnost přivolání si pomoci tak vylučuje nutnost jednání, které stěžovatel zvolil. Při posouzení všech okolností případu je tak evidentní, že k odvrácení nebezpečí se nabízely i jiné varianty jednání, které by nadto nevedly k ohrožení zájmů ostatních účastníků silničního provozu. Poslední podmínkou krajní nouze je zachování proporcionality mezi následkem, který hrozí a následkem, který byl způsoben odvrácením nebezpečí. Podle požadavku proporcionality nesmí být způsobený následek zřejmě stejně závažný nebo závažnější než ten, který hrozil. Naplnění této podmínky již není třeba hodnotit, neboť postačuje nenaplnění i jen jediné podmínky krajní nouze.

Při posouzení toho, zda stěžovatel svým jednáním skutečně naplnil všechny podmínky krajní nouze podle ustanovení § 2 odst. 2 písm. b) zákona o přestupcích, dospěl tedy Nejvyšší správní soud (ve shodě s krajským soudem) k závěru, že nikoli, neboť nebyla dána podmínka subsidiarity, tj. za daných okolností bylo možno odvrátit nebezpečí i jinak. Nelze tudíž přisvědčit stěžovateli přesvědčení, že krajský soud vyložil institut krajní nouze subjektivně a spekulativně v jeho neprospěch. Krajský soud naopak uvážil všechny podmínky pro posouzení jednání v krajní nouzi a náležitým a srozumitelným způsobem odůvodnil, proč je přesvědčen, že stěžovatel nesplnil právě již opakovaně zmiňovanou podmínku subsidiarity.

Konečně k námitce stěžovatele, dle které krajský soud neměl ve svém rozsudku zohlednit tvrzení žalovaného obsažená v jeho vyjádření k žalobě, postačí jen ve stručnosti uvést, že žalovaný je podle ustanovení § 33 odst. 1 s. ř. s., stejně jako žalobce, účastníkem řízení, přičemž podle ustanovení § 36 odst. 1 s. ř. s. mají účastníci v řízení rovné postavení a soud je jim povinen poskytnout stejné možnosti uplatnění jejich práv. Současně podle ustanovení § 74 odst. 1 s. ř. s. doručuje předseda senátu žalobu žalovanému a ukládá mu, aby nejdéle ve dvouměsíční lhůtě předložil správní spisy a své vyjádření k žalobě. Je tak zřejmé, že správní orgán v pozici žalovaného má stejná procesní práva a povinnosti jako žalobce, mimo jiné má právo vyjádřit se k věci. Soud při projednávání žaloby tak pracuje jednak se žalobou a jednak s vyjádřením protistrany, tj. správního orgánu. Krajský soud tak neporušil žádné procesní ustanovení, jestliže zohlednil vyjádření žalovaného ve věci (v tomto vyjádření byla pouze shrnuta argumentace žalovaného, uvedená již v odůvodnění jeho rozhodnutí). Zde je pak pro úplnost třeba poznamenat, že stěžovateli byl stejnopis tohoto vyjádření zaslán na vědomí (viz doručenka na č. l. 47 spisu) a měl tak možnost se obeznámit s procesní obranou protistrany. Rovnost zbraní, jakožto esenciální podmínka spravedlivého procesu tak byla v tomto ohledu bezezbytku naplněna.

Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost nedůvodnou, nezbylo mu, než ji za podmínek vyplývajících z ustanovení § 110 odst. 1, věty druhé s. ř. s. rozsudkem zamítnout.

O náhradě nákladů tohoto řízení bylo rozhodnuto ve smyslu ustanovení § 60 odst. 1, věty první s. ř. s., ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s., dle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Vzhledem k tomu, že stěžovatel byl v řízení o kasační stížnosti procesně neúspěšný, právo na náhradu nákladů řízení mu nenáleží. Pokud jde o procesně úspěšného účastníka – žalovaného, v jeho případě nebylo prokázáno, že by mu v souvislosti s tímto řízením nějaké náklady vznikly. Nejvyšší správní soud proto v jeho případě rozhodl tak, že se mu právo na náhradu nákladu řízení nepřiznává.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. dubna 2009

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu